

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่อง ลวดลายตกแต่งหน้าอาคารชิโน-ปอร์ตุเกสในจังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา เทพสิงห์ รองศาสตราจารย์วุฒิ วัฒนสิน

หน่วยงาน ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์

ปีที่วิจัย ตุลาคม 2545 - กันยายน 2547

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลวดลายตกแต่งหน้าอาคารชิโน-ปอร์ตุเกสในจังหวัดภูเก็ต สัญลักษณ์หรือความหมายที่แฝงอยู่ในลวดลาย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกภาพ การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารและการเขียนภาพลายเส้น เพื่อประกอบการวิเคราะห์หาผลสรุป

ผลสรุปพบว่า ลวดลายตกแต่งหน้าอาคารชิโน-ปอร์ตุเกสในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่ทำขึ้นในราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีลักษณะผสมผสานศิลปะตะวันตกกับศิลปะจีน โดยในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้รับอิทธิพลตะวันตกจากแนวคิดแบบผสมผสานและมีสถาปัตยกรรมและศิลปะการตกแต่งแบบวิกตอเรียน (Victorian) จนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้รับอิทธิพลตะวันตกจากแบบอาร์ต เดคโค (Art Deco) ภายหลังก็นี้ยังมีการผสมทั้งสองแบบไว้ด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่ส่งผ่านมาจากปิ่น

ลวดลายตกแต่งส่วนใหญ่เป็นลายประเภทพันธุ์พฤกษากิ่งประคิษฐ์ โดยเน้นกิ่งก้านเถาใบที่เลื้อยให้ลวดวิคไปมิก ซึ่งช่วยให้ช่างตกแต่งและจัดสรรลงพื้นที่วางได้อย่างอิสระ ลายตะวันตกที่พบมากได้แก่ ลายช่อระย้า ลายหัวเสาที่ดัดแปลงจากเสาโครีนเธียน (Corinthian Order) เสาคอมโพสิท (Composite Order) ในแบบคลาสสิก และลายเรขาคณิตในแบบอาร์ต เดคโค ลายจีนที่พบมากได้แก่ ลายสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ประเภทพันธุ์พฤกษา สัตว์ สิ่งของ เรขาคณิต และลายประคิษฐ์ ลวดลายเหล่านี้มักสอดแทรกผสมผสานไว้ด้วยกัน และวางบนตำแหน่งที่สูง เช่น หัวเสา ผนังเหนือหน้าต่าง ชั้นบน หน้าจั่ว ประเภทพันธุ์พฤกษาส่วนใหญ่เป็นลายใบต้น เหมย เบญจมาศ ท้อ ประเภทสัตว์ส่วนใหญ่เป็นลายค้างคาว สิงห์ ประเภทสิ่งของส่วนใหญ่เป็นลายแจกัน เหริชญู ประเภทเรขาคณิตส่วนใหญ่เป็นลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประเภทลายประคิษฐ์ส่วนใหญ่เป็นลายเครื่องหมายชีวิต การจัดสรรตำแหน่งจะรักษาความสมดุลตามแกนสมมาตร และความเป็นเอกภาพของลวดลายเสมอ

ลวดลายจีนเหล่านี้แฝงด้วยความหมายต่างๆ กัน เช่น ดอกโบตั๋นหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง เหมย เบญจมาศ และท้อหมายถึงความยืนยาว ค้างคาวหมายถึงความโชคดี สิงห์หมายถึงการแคล้วคลาดจากสิ่งชั่วร้าย แจกันหมายถึงความสงบ เหริชญูหมายถึงความมั่นคงร่ำรวย สี่เหลี่ยมขนม

เป็ยกบุนหมายถึงรัชนะ เครื่องหมายรั้หมายถึงความขึนชาว อย่างรั้ก็ตามส่วนใหญจะเก็ยวข้องกับสิ่งมกคลจึน 3 ด้านค็อ ความโชคคึ ความมั่งคั่ง และความข้งยึน

วึการผลึตลวตลาขใช้วึปึนปุนและแกะสลักไม้ การปึนปุนใช้สุตรผสมปุนชาว ทราช และน้ำตาลแดง ส่วนใหญปรากฏอยู่บรึเวณผนังปุนจัันบนและเสาอึง ส่วนการแกะสลักใช้ไม้เนื้ออ่อนเป็นพื้นลาข ใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นค็อง ปรากฏอยู่บรึเวณบานประคุดและช่องแสงลมบนหน้าค่าง

ABSTRACT

Title Decorative Ornament on Facade of Sino-Portuguese Building in Phuket Province.

Researcher Assistant Professor Panya Tepsing and Associate Professor Woothi Wattanasin

Office Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts

Academic year October, 2002 - September, 2004

The objective of the research was to study the decorative ornaments shown on the facade of Sino-Portuguese building in Phuket province as well as their implications and symbolic presentations. Data was collected by means of photography, observation, interview, documentary research, and drawing.

It was found that the decorative ornaments were created roughly between the late 19th and early 20th century. The ornaments were characterized by a combination of Western arts and Chinese arts. Around the late 19th century, Western styles were influenced by Eclecticism, and illustrated Victorian architectures and decorative arts. Until the early 20th century, these Western styles were influenced by Art Deco style and had a combination of both Victorian and Art Deco styles, which were mostly inherited from the architectural and decorative styles found in Penang.

Most of the decorative ornaments were in the forms of ostentatious plants, emphasizing interflow and spiral vines, leaves or flowers. This gave craftsmans freedom to put them artistically in the given space. Western decorative ornaments shown were swag, the capital of orders were modified classical Corinthian and Composite order, and Art Deco geometric patterns. Chinese decorative ornaments created on the façade were mainly auspicious ornaments manifested in the forms of plants, animals, objects, geometric and creative patterns. These auspicious ornaments were found at high level, such as the capital of order, above the window, and the gable. Plant ornaments were mostly peony, plum, chrysanthemums, and peach. As for animal shaped ornaments, they were mostly found in the shapes of bats, lions. For objects, the ornaments were in the forms of vases and coins. Geometric ornaments are rhombus shaped while patterns had a shape of "Shou". The placement of the designs was symmetrical and maintained the unity of decorative ornaments.

Chinese decorative ornaments convey different symbolic representations. peony, for example, symbolize prosperity, plum, chrysanthemums flower and peach represent longevity; bats represent fortune; lions signify safety from devils; vases refer to peace; coins mean wealth; rhombuses signify victory. The "Shou" sign refers to longevity. However, most decorative designs represent three Chinese auspicious aspects : fortune, wealth, and longevity.

Stucco and wood carving were the two methods used to create the ornaments. To make stucco, lime, sand and brown sugar were mixed. Most stucco are found on upper plaster walls and pilaster. For wood carving, soft woods were used to make the interior ornaments and hard woods were used as frames. They are found on door panels and vents above the window.